

Adoptie van een kind in Nederland

Dit informatieblad geeft informatie over de regels van de adoptiewetgeving. Deze regels gaan alleen over de adoptie van een kind in Nederland, dat wil zeggen een kind dat zijn gewone verblijfplaats heeft in Nederland.

In dit informatieblad leest u:

- Algemene informatie over adoptie en enkele belangrijke voorwaarden;
- Over wie een kind in Nederland kunnen adopteren en enkele voorwaarden daarbij;
- In het kort over de adoptieprocedure;
- Over gezamenlijk gezag als alternatief voor adoptie;
- Bij welke organisaties u terecht kunt als u vragen heeft.

Voor adoptie van een kind uit het buitenland gelden andere regels en voorwaarden. Wilt u daar meer informatie over, kijk dan op de website van de Stichting Adoptievoorzieningen: www.adoptie.nl.

Inhoud

1	Adoptie	1
2	Wie komen in aanmerking voor adoptie van een kind in Nederland?	2
3	Stiefouderadoptie	2
4	Andere voorwaarden	3
5	Gezamenlijk gezag in plaats van adoptie	3
6	Internationaal	3
7	Procedure	4
8	Hebt u vragen of wilt u meer informatie?	4

1 Adoptie

Door adoptie komt een nieuwe, wettelijke familieband tot stand tussen het kind en de adoptiefouder(s) met alle rechten en plichten die daarbij horen. De familieband met de oorspronkelijke ouder(s) houdt op te bestaan. Dit maakt de adoptie tot een ingrijpende maatregel. Het uitgangspunt in de wet is dan ook om de oorspronkelijke familieband zoveel mogelijk te handhaven. Om die reden kan adoptie alleen plaatsvinden als aan een aantal voorwaarden is voldaan. Gezamenlijk gezag kan een goed alternatief voor adoptie zijn. Een adoptie wordt uitgesproken door de rechter. Het is een procedure bij de rechtbank. U hebt dus altijd de hulp van een advocaat nodig.

Niets meer te verwachten van ouder(s) De eerste voorwaarde is dat de adoptie in het kennelijk belang van het kind moet zijn. Hierover mag geen enkele twijfel bestaan. Verder geldt de voorwaarde dat het kind niets meer te verwachten heeft van zijn oorspronkelijke ouder(s). De rechter beslist hierover. Hij beoordeelt of de ouder zijn of haar rol als ouder nog kan en wil vervullen. Voor alle duidelijkheid: het gaat om de vraag of de ouder als ouder nog iets kan of wil betekenen voor het kind. Het antwoord op die vraag kan

‘nee’ zijn, terwijl er nog wel contact is in de vorm van bijvoorbeeld een omgangsregeling. De mening van de betrokken ouder(s) zelf is natuurlijk ook belangrijk.

Maar deze hoeft niet altijd doorslaggevend te zijn.

Wie is ouder? We hebben gezien dat de stem en de rol van de ouder(s) in de adoptieprocedure zwaar wegen. Het is dan ook belangrijk wie als ouder wordt beschouwd. Dit zijn in elk geval de ouders in de zin van de wet; dat wil zeggen de ouders die op de geboortakte van het kind staan vermeld. Maar in een adoptieprocedure heeft ook de biologische vader die het kind niet heeft erkend en dus ook niet op de geboortakte staat een rol.

2 Wie komen in aanmerking voor adoptie van een kind in Nederland?

De meeste adoptiekinderen komen uit het buitenland. In Nederland komen per jaar maar heel weinig kinderen beschikbaar voor adoptie, waarbij de familieband met de oorspronkelijke ouders (als die er zijn) wordt verbroken. In veel meer gevallen gaat het om een stiefouderadoptie. Stiefouderadoptie is adoptie door de partner van de ouder van het kind. We zetten hierna op een rijtje wie in aanmerking komen voor adoptie van een kind in Nederland, dat wil zeggen een kind dat zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft.

Paren van verschillend geslacht Een man en een vrouw kunnen samen een kind, dat zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft, adopteren als zij direct voorafgaand aan het verzoek ten minste drie jaar hebben samengeleefd. Ook moeten zij het kind samen één jaar hebben verzorgd en opgevoed.

Paren van hetzelfde geslacht Twee vrouwen of twee mannen kunnen samen een kind in Nederland adopteren. Met de adoptie krijgen kinderen die worden opgevoed door personen van gelijk geslacht een betere juridische bescherming. Bijvoorbeeld doordat zij door adoptie van rechtswege erfgenaam worden van hun adoptiefouders. Hier geldt ook dat de adoptanten ten minste drie jaar moeten hebben samengeleefd. En zij moeten het kind samen één jaar hebben verzorgd en opgevoed.

Getrouwd of niet Of de partners getrouwd zijn, is niet van belang. De adoptanten moeten zelf aantonen dat zij ten minste drie jaar hebben samengeleefd. Dit kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld door een samenlevingscontract en door aan te tonen dat men op hetzelfde adres woont.

Eén persoon Eén persoon kan een kind, dat zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft, adopteren als deze persoon het kind gedurende een jaar heeft verzorgd en opgevoed (vóór 1 januari 2009 was dit drie jaar). De eenpersoonsadoptie zal in de praktijk vooral adoptie door een stiefouder zijn, ook al hoeft dit niet.

3 Stiefouderadoptie

We hebben hierboven gezegd dat bij een adoptie de familieband met de oorspronkelijke ouder(s) wordt verbroken. Er is één uitzondering en dat is de stiefouderadoptie. Daarbij blijft de familieband met één van de ouders bestaan. De nieuwe partner van deze ouder adopteert het kind. Alleen de familieband met de andere ouder (als die er is) wordt verbroken.

Termijn van samenleving en verzorging bij stiefouderadoptie

De stiefouderadoptie is een adoptie door één persoon. In de praktijk gaat het om een ouder en zijn of haar nieuwe partner, die samen met één of meer kinderen al in gezinsverband samenleven. Bijvoorbeeld een ouder wiens echtgenoot is overleden en die een nieuwe partner heeft of een adoptiefouder die een kind uit het buitenland heeft geadopteerd en wiens partner het kind ook wil adopteren in Nederland. De termijnen van samenleving en verzorging zijn daarom voor de stiefouder hetzelfde als bij adoptie door twee personen. De stiefouder moet ten minste drie jaar onmiddellijk voorafgaande aan de indiening van het verzoek samenleven met de ouder en moet met die ouder ten minste één jaar voor het kind hebben gezorgd. Een uitzondering geldt voor duomoeders.

Duomoeders

In één geval van stiefouderadoptie geldt de termijn van verzorging niet. Namelijk als twee vrouwen een relatie hebben en één van hen krijgt een kind. De partner van de moeder kan dan voor of na de geboorte een adoptieverzoek indienen bij de rechtbank. Dit geldt ongeacht de samenlevingsvorm van die vrouwen. Als de adoptie voor de geboorte is verzocht werkt de adoptie terug tot het tijdstip van de geboorte van het kind. Het kind geldt dus vanaf de geboorte als kind van beide duomoeders. Wordt het adoptieverzoek na de geboorte, maar niet later dan zes maanden na de geboorte gedaan, dan werkt de adoptie terug tot de datum van indiening van het verzoek: dan geldt het dus vanaf dat latere tijdstip van indiening van het verzoek als kind van de partner van de moeder.

Sinds 1 januari 2009 geldt evenmin nog een verplichte termijn van samenleving; voorheen gold een termijn van drie jaar onmiddellijk voorafgaande aan indiening van het verzoek. Sinds 1 januari 2009 is de stiefouderadoptie door een duomoeder ook in ander opzicht nog aanzienlijk vereenvoudigd: als het kind

door of ten gevolge van kunstmatige donorbevruchting als bedoeld in de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting is verwekt en een verklaring daarover van de Stichting donorgegevens kunstmatige bevruchting aan de rechter wordt overgelegd, wordt het adoptieverzoek toegewezen, tenzij zou blijken dat de adoptie kennelijk niet in het belang van het kind is. In dat geval is dus uitgangspunt dat de adoptie in het kennelijk belang van het kind is en kan het verzoek daarom vrijwel automatisch door de rechter worden toegewezen.

4 Andere voorwaarden

Hierboven zijn al belangrijke voorwaarden voor een adoptie genoemd. De andere voorwaarden noemen we hier in het kort.

De adoptanten mogen niet de grootouder van het kind zijn en zij moeten ten minste 18 jaar ouder zijn dan het kind.

Het kind moet op de dag van het verzoek minderjarig zijn. Als het kind 12 jaar of ouder is, moet het zelf geen bezwaar hebben tegen de adoptie. Is het kind nog geen 12 jaar? Kan het al wel goed zijn mening geven en beseft het ook wat de gevolgen zijn van wat hij of zij zegt? Dan telt ook zijn mening.

Zolang de oorspronkelijke ouders het gezag nog uitoefenen, is adoptie niet mogelijk. Verder moeten zij uitdrukkelijk geen bezwaar hebben tegen de adoptie. Als zij wel bezwaar hebben, kan de rechter dit maar in drie gevallen naast zich neerleggen:

- de ouders hebben niet of nauwelijks met het kind in gezinsverband samengeleefd;
- het kind is ernstig verwaarloosd door de ouders;
- de ouder is onherroepelijk veroordeeld wegens een ernstig misdrijf tegenover het kind, zoals incest.

5 Gezamenlijk gezag in plaats van adoptie

Soms is adoptie niet mogelijk, in andere gevallen is een adoptie niet wenselijk. Denk aan de stiefouderadoptie, waarbij de familieband met de andere ouder wordt verbroken, terwijl dit misschien helemaal niet gewenst is. In de gevallen waarin adoptie niet mogelijk of wenselijk is, kan gezamenlijk gezag uitkomst bieden.

Eén van de ouders kan samen met zijn of haar partner (die zelf niet de ouder is van het kind) het gezag uitoefenen over het kind. Het kan bijvoorbeeld gaan om de moeder en haar vriendin of vriend, met wie zij een gezin vormt of de vader met zijn vriend of vriendin, met wie hij een gezin vormt. We noemen dit gezamenlijk gezag.

Ook twee niet-ouders kunnen het gezag krijgen over een kind. In dat geval spreken we van gezamenlijke voogdij.

Gezamenlijk gezag brengt voor de niet-ouder dezelfde gezagsrechten en -plichten met zich mee als voor de ouder(s). Hij of zij is dan in alle opzichten verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van het kind en ook onderhoudsplichtig tegenover het kind.

In bepaalde gevallen oefenen de ouder en zijn of haar partner (die dus zelf niet de ouder van het kind is), automatisch het gezag uit over een kind. Dus zonder dat daarvoor een beslissing van de rechter nodig is. We noemen dit gezamenlijk gezag van rechtswege.

Is een kind geboren na 1 januari 2002 tijdens een huwelijk of geregistreerd partnerschap van de ouder met de niet-ouder? Dan oefenen deze automatisch samen het gezag uit over een kind. Voorwaarde hiervoor is wel dat er geen andere ouder is. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer de moeder het kind krijgt door een anonieme donorinseminatie. Het kind heeft dan volgens de wet geen vader. Voor de gevallen waarbij een derde partij (juridische ouder) betrokken is, is altijd een beslissing van de rechter nodig over het gezamenlijk gezag.

De ouder en de niet-ouder kunnen samen een verzoek indienen bij de rechtbank om hen het gezamenlijk gezag toe te kennen. Hiervoor hebben zij altijd een advocaat nodig.

Meer informatie vindt u in het informatieblad 'Gezag, omgang en informatie'.

6 Internationaal

Als twee mannen of twee vrouwen samen een kind adopteren, kan dat in het buitenland problemen geven. Zeker bij een langer verblijf of in het geval van emigratie.

De eerste vraag is of de adoptie in het betrokken land wordt erkend. Wanneer de adoptie niet wordt erkend, hoeft dat nog niet te betekenen dat aan de adoptie geen enkel gevolg wordt toegekend. Denkbaar is dat de adoptiefouders geacht worden het gezag over het kind te hebben. Niet-erkenning kan echter wel gevolgen hebben voor bijvoorbeeld het erfrecht. Een testament kan in zo'n geval een oplossing bieden. Het is raadzaam om tijdig deskundig juridisch advies in te winnen, hetzij in Nederland, hetzij in het land waar men verblijft. Het Nederlandse consulaat ter plaatse zal veelal kunnen aangeven tot wie of welke instantie in het buitenland u zich kunt wenden.

7 Procedure

Of een adoptie kan plaatsvinden, wordt bepaald door de rechtbank. Daar moet ook een verzoek om adoptie worden ingediend. Bij het indienen van een verzoek om adoptie hebt u de hulp nodig van een advocaat. U kunt voor deze rechtsbijstand terecht bij het Juridisch Loket of bij een advocaat. Namen en adressen van advocaten kunt u onder andere vinden in de Gouden Gids. Weet u niet welke advocaat u moet inschakelen, dan kunt u hierover een advies vragen bij het Juridisch Loket.

Kosten Een gerechtelijke procedure kost geld. Naast de kosten voor uw advocaat, moet u ook een bijdrage betalen in de kosten van de rechtspraak (griffierecht). Afhankelijk van uw inkomen en vermogen kunt u in aanmerking komen voor een 'toevoeging'. Dit betekent dat de overheid een deel van de kosten voor rechtsbijstand voor haar rekening neemt. U betaalt wel altijd een eigen bijdrage.

8 Hebt u vragen of wilt u meer informatie?

Hieronder vindt u adressen en websites van organisaties die u verder kunt helpen.

www.rijksoverheid.nl

Alle ministeries hebben gezamenlijk een internetsite, www.rijksoverheid.nl

In het contactformulier op deze site kunt u uw vraag stellen.

Op de site vindt u ook informatie en informatiebladen of brochures over veel andere onderwerpen. U kunt ook bellen naar Informatiedienst Rijksoverheid.

Het telefoonnummer is 1400 (lokaal tarief). U kunt bellen van maandag tot en met vrijdag van 8.00 uur - 20.00 uur.

Juridisch Loket

Bij het Juridisch Loket kunt u terecht voor juridische informatie of juridisch advies. Wilt u weten of er een juridisch loket bij u in de buurt is? Bel dan 0900 - 8020 (€ 0,25 per minuut), of kijk op de internetsite www.juridischloket.nl.

Rechtbanken

Nederland is verdeeld in elf arrondissementen (regio's). Elk arrondissement heeft een hoofdplaats, daar vindt u de rechtbank. De adressen en telefoonnummers kunt u vinden in het telefoonboek of op de internetsite www.rechtspraak.nl.

Raad voor de Kinderbescherming

In verschillende plaatsen in Nederland is een bureau van de Raad voor de Kinderbescherming. De adressen en telefoonnummers vindt u in het telefoonboek en op de internetsite www.kinderbescherming.nl.

Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsmediators (VFAS)

Postbus 65707
2506 EA Den Haag
Telefoon: 070 - 362 62 15
www.verenigingfas.nl

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Postbus 16020
2500 BA Den Haag
Notaristelefoon: 0900 - 346 93 93 (€ 0,80 per minuut)
Openingstijden:
maandag tot en met vrijdag van 9.00 tot 14.00 uur.
www.notaris.nl

Nederlandse Orde van Advocaten

Postbus 30851
2500 GW Den Haag
Telefoon: 070 - 335 35 35
www.advocatenorde.nl

FIOM

Fiom geeft onder meer informatie en hulp bij ongewenste zwangerschap en afstammingsvragen. U vindt informatie op de internetsite www.fiom.nl

De gemeente

Verder kunt u ook terecht bij de afdeling burgerzaken van de gemeente waar u woont.